

IN MEMORIAM

ZAGADNIENIA
NAUKOZNAWSTWA
2–4 (224–226) 2020
PL ISSN 0044-1619

Fot. ze zbiorów EUROREG

Prof. Bohdan Maria Jałowiecki (1934–2020)

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/ZN.2020.018>

Dnia 9 grudnia 2020 roku w wieku 86 lat zmarł prof. Bohdan Maria Jałowiecki, wybitny socjolog i humanista, nauczyciel akademicki, wychowawca wielu pokoleń młodzieży, zaangażowany w krajowe i zagraniczne inicjatywy oraz projekty o doniosłym znaczeniu dla życia lokalnych i regionalnych społeczności. A społeczności te mógł dobrze poznać, ponieważ był związany z różnymi ośrodkami i regionami w kraju i za granicą. Jego miastem rodzinnym, w którym spędził większość życia, była Warszawa. Tutaj urodził się 26 lutego 1934 roku i tutaj zmarł, do końca życia aktywny zawodowo na Uniwersytecie Warszawskim. W 2020 roku przeszedł na emeryturę, ale jeszcze w roku akad. 2019/2020 w Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych (EUROREG) prowadził wykład „Socjologia przestrzeni”.

Niezwykle bogata jest droga życiowa i zawodowa profesora Jałowieckiego. Urodził się w rodzinie inteligenckiej. Jego ojciec (po którym otrzymał imię Bohdan), urodzony w 1897 roku w Wilnie, był wojskowym i dyplomatą, w 1934 roku pełnił funkcję kierownika Konsulatu Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Mińsku,

a od grudnia 1936 do września 1939 roku konsula RP w Olsztynie¹. Dzieciństwo profesora przypadło na ciemne lata wojenne, kiedy został osierocony przez ojca, na początku wojny aresztowanego przez gestapo i więzionego, najpierw w Królewcu, potem w obozie koncentracyjnym Hohenbruch, następnie przewiezionego do obozu w Działdowie, gdzie zmarł z wycieńczenia w lutym 1941 roku².

Dzieciństwo wojenne, a potem okres dorastania w systemie władzy totalitarnej z pewnością odcisnęły głębokie piętno na życiu i wyborach profesora. Bohdan M. Jałowiecki wybrał drogę naukową, zdobywając wszechstronne wykształcenie, najpierw z etnologii, którą studiował w latach 50. na Uniwersytecie Jagiellońskim – w 1956 roku uzyskał tytuł magistra. Karierę naukową kontynuował na Uniwersytecie Adama Mickiewicza w Poznaniu, gdzie w 1965 roku na Wydziale Nauk Społecznych zdobył stopień doktora, a w 1975 roku – doktora habilitowanego.

Swoje badania łączył z pracą aplikacyjną, i to w projektach międzynarodowych o ważnym znaczeniu społecznym. W latach 1970–1974 był członkiem zespołu powołanego do opracowania planu zagospodarowania przestrzennego Algieru. Zdobyte doświadczenie wykorzystywał i rozwijał w nowatorskich wówczas w Polsce badaniach interdyscyplinarnych w dziedzinie planowania społecznego uwzględniającego wiele czynników (zarówno naturalnych, jak i kulturowych). Dalszą pracę naukową związał z Górnym Śląskiem i Uniwersytetem Śląskim. Początki kariery naukowej w ośrodku poznańskim o silnej tradycji myśli społecznej zaowocowały w jego dalszej karierze na Uniwersytecie Śląskim, gdzie afiliowany na Wydziale Nauk Społecznych współtworzył Instytut Socjologii, zakładając w nim Zakład Procesów Urbanizacji i Planowania Społecznego, którego został kierownikiem. Prace badawcze łączył z powierzonymi mu również wyższymi funkcjami akademickimi, będąc przez krótki okres kolejno dziekanem (1977–1978) Wydziału Nauk Społecznych, a następnie (1978–1979) prorektorem ds. wychowania³. W 1979 roku uzyskał tytuł profesora nauk humanistycznych. Opuścił jednak Śląsk, wiążąc się na stałe z rodzinną Warszawą, choć prowadził także wykłady w innych ośrodkach akademickich w Polsce (m.in. na Uniwersytecie Łódzkim, Uniwersytecie Wyższej Szkoły Psychologii Społecznej) i za granicą (na Uniwersytecie Paryskim I – Sorbonie oraz Uniwersytecie Paula Valéry'ego w Montpellier). W Warszawie najbardziej związany był z Uniwersytetem Warszawskim, gdzie realizował wiele projektów, mających też znacznie szersze niż tylko lokalne i regionalne oddziaływanie, choć było ono istotne nie tylko badawczo, ale i w sferze praktycznej. Taką rangę o znaczeniu międzynarodowym miała na przykład kierowana przez niego na UW

¹ [https://pl.m.wikipedia.org/wiki/Bohdan_Jalowiecki_\(konsul\)](https://pl.m.wikipedia.org/wiki/Bohdan_Jalowiecki_(konsul)) (dostęp: 15.09.2024).

² <https://radioolsztyn.pl/ostatni-konsul-jalowiecki/01436474> (dostęp: 14.09.2024).

³ O działalności prof. Jałowieckiego na Uniwersytecie Śląskim zob. wspomnienie jego dawnego ucznia, a potem współpracownika prof. Tomasza Nawrockiego, „Bohdan Jałowiecki (26.02.1934–9.12.2020)”, *Kultura i Społeczeństwo* 4(2020): 13–17.

w latach 1998–2016 Katedra UNESCO Trwałego Rozwoju. Był też kierownikiem polskich badań w projekcie unijnym East-Central Europe 2000.

Ważne miejsce w badaniach prof. Jałowieckiego zajmowały też transformacje zachodzące w środowisku wiejskim. Badania w tym obszarze prowadził w Instytucie Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN. Był też wieloletnim członkiem Prezydium dwu komitetów: Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju oraz Komitetu Naukoznawstwa. W latach 2004–2011 był redaktorem naczelnym *Zagadnień Naukoznawstwa*.

W swoim naukowym dorobku ma ponad 300 publikacji, w tym 18 monografii książkowych, redakcję i współredakcję wielu prac, które weszły już do kanonu nauczania i zaliczane są do klasyki.

Profesor Bohdan Jałowiecki swoją szeroką aktywnością badawczą wpisał się w wiele obszarów wiedzy, do których należy zaliczyć także naukoznawstwo. Bogato zapisana jest karta działalności Profesora w Komitecie Naukoznawstwa i w Redakcji *Zagadnień Naukoznawstwa*, za co pozostajemy Profesorowi niezmiennie wdzięczni.

W imieniu Redakcji
Urszula M. Żegleń